

Opinia
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych
nr 159/2014 z dnia 21 lipca 2014 r.
o projekcie programu „Program promocji zdrowia w szkołach
prowadzonych przez powiat wołomiński”

Po zapoznaniu się z opinią Rady Przejrzystości negatywnie opiniuję projekt programu zdrowotnego „Program promocji zdrowia w szkołach prowadzonych przez powiat wołomiński”.

Uzasadnienie

Projekt programu dotyczy wielu istotnych problemów zdrowotnych, zgrupowanych w kilku blokach tematycznych. Do każdego z tych bloków powinien zostać stworzony oddzielny, szczegółowo opracowany projekt programu zdrowotnego.

Program zakłada szereg interwencji, które zostały przedstawione w sposób mało precyzyjny m.in. nie podano o jakich chorobach zakaźnych i nowotworowych będzie mowa, nie podano liczby godzin zajęć przeznaczonych na edukację, nie podano w jakich grupach byłyby one prowadzone. Proponowana forma niektórych zajęć budzi wątpliwości np. zajęcia o modyfikacji stylu życia powinny uwzględniać interaktywność uczestników.

Edukacją zdrowotną powinny się zajmować osoby wykwalifikowane w tym kierunku, a nie jedynie pielęgniarki jak zaplanowano w projekcie.

Program zawiera liczne braki - nie zaplanowano akcji informacyjnej na temat programu, nie odniesiono się do skuteczności planowanych działań, nie przedstawiono szczegółowego kosztorysu, co przy tak dużej liczbie planowanych zajęć jest dużym uchybieniem. W kosztorysie nie uwzględniono kosztów materiałów edukacyjnych.

Ponadto, zaproponowane tematy zajęć pokrywają się z elementami podstawy programowej, którą powinna realizować szkoła.

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest program zdrowotny Powiatu Wołomińskiego z zakresu promocji zdrowia. Celem głównym programu jest propagowanie zdrowego stylu życia, kształtowanie postaw oraz zachowań zdrowotnych. Adresatami programu promocji zdrowia będą uczniowie szkół ponadgimnazjalnych (I – III klas licealnych, I – IV klas technikum, I – II klas zasadniczych szkół zawodowych) oraz szkół specjalnych, prowadzonych przez powiat wołomiński. Program ma być realizowany w 2014 roku. Nie przedstawiono szczegółowego kosztorysu, co przy tak dużej liczbie planowanych działań wydaje się być dużym brakiem projektu. Podano koszt realizacji programu w 2014 roku wynoszący 12 000 zł.

Problem zdrowotny

Projekt programu dotyczy wielu istotnych problemów zdrowotnych. Autorzy dość dokładnie opisali każdy z bloków tematycznych, w zakresie których chcieliby realizować program. Projekt zakłada: edukację w zakresie higieny osobistej i otoczenia, wpływu niedostatku higieny na rozwój chorób zakaźnych, zapobieganie niektórym chorobom zakaźnym (nie wskazano jakim), edukację w zakresie świadomego rodzicielstwa, racjonalnego odżywiania, bezpieczeństwa i pierwszej pomocy przedlekarskiej, form radzenia sobie ze stresem, profilaktyki uzależnień, profilaktyki chorób nowotworowych (nie wskazano jakich), chorób przenoszonych drogą płciową, aktywności ruchowej i umysłowej oraz wrażliwości społecznej i tolerancji.

W opinii analityka do każdego z powyższych bloków powinien zostać stworzony oddzielny, szczegółowo opracowany projekt programu zdrowotnego.

Alternatywne świadczenia

Nie dotyczy.

Wnioski z oceny przeprowadzonej przez Agencję

Wnioski z oceny projektu programu zdrowotnego Powiatu Wołomińskiego:

Projekt programu dotyczy wielu istotnych problemów zdrowotnych. Autorzy dość dokładnie opisali każdy z bloków tematycznych, w zakresie których chcieliby realizować program. Projekt zakłada: edukację w zakresie higieny osobistej i otoczenia, wpływu niedostatku higieny na rozwój chorób zakaźnych, zapobieganie niektórym chorobom zakaźnym (nie wskazano jakim), edukację w zakresie świadomego rodzicielstwa, racjonalnego odżywiania, bezpieczeństwa i pierwszej pomocy przedlekarskiej, form radzenia sobie ze stresem, profilaktyki uzależnień, profilaktyki chorób nowotworowych (nie wskazano jakich), chorób przenoszonych drogą płciową, aktywności ruchowej i umysłowej oraz wrażliwości społecznej i tolerancji.

Zdaniem analityka do każdego z powyższych bloków powinien zostać stworzony oddzielny, szczegółowo opracowany projekt programu zdrowotnego.

Adresatami programu promocji zdrowia będą uczniowie szkół ponadgimnazjalnych (I – III klas licealnych, I – IV klas technikum, I – II klas zasadniczych szkół zawodowych) oraz szkół specjalnych, prowadzonych przez powiat wołomiński. Podano liczbę uczniów w poszczególnych szkołach i rocznikach. Z przedstawionych informacji wynika, że programem miałyby zostać objętych około 2500 uczniów.

Nie zaplanowano akcji informacyjnej na temat programu, jednak jego umiejscowienie (szkoła) zwiększy zgłaszalność.

Projekt programu zakłada szereg interwencji, które zostały przedstawione w sposób nieprecyzyjny (nie wskazano jakich chorób zakaźnych, nowotworowych miałyby dotyczyć edukacja, nie podano ile godzin zajęciowych miałyby zostać przeznaczonych na edukację, w jakich grupach byłaby ona prowadzona oraz czy odbywałaby się w ramach zajęć lekcyjnych, czy też byłoby to dodatkowa zajęcia pozalekcyjne – ze względu na ilość treści, które chcieliby przekazać autorzy zasadne wydawałoby się prowadzenie zajęć w godzinach pozalekcyjnych). Z tego powodu nie jest możliwa ocena projektu programu zdrowotnego zgodnie z metodologią HTA.

Na podstawie Opinii Ministerstwa Zdrowia Agencja Oceny Technologii Medycznych nie ocenia projektów programów zdrowotnych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, niktynizmowi, narkomanii, poradnictwa i diagnostyki w kierunku zakażenia wirusem HIV.

Zgodnie z poprzednimi Opiniami Rady interwencje o charakterze konkursu na przedstawienie nie mają udowodnionej skuteczności.

Modyfikacja stylu życia jest jednym z najtrudniejszych zadań planowanych w ramach programów zdrowotnych jednostek samorządu terytorialnego. Kształtowanie określonych postaw zdrowotnych jest bardzo trudne wśród osób chorych, a jeszcze trudniejsze jako działanie prewencyjne w populacji zdrowej. Interwencje w tym kierunku powinny wymuszać interaktywność beneficjentów. Preferowaną formą takiej edukacji są np. warsztaty.

Podano, że edukację ma prowadzić pielęgniarka szkolna posiadająca kwalifikacje do prowadzenia zajęć z edukacji zdrowotnej. Edukacją zdrowotną powinny zajmować się osoby wykwalifikowane w tym kierunku.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, pielęgniarka (higienistka) szkolna jest pracownikiem ochrony (służby) zdrowia pracującym w szkole, choć nie jest w niej zatrudniona. Zadania pielęgniarki szkolnej określają „Standardy postępowania w profilaktycznej opiece zdrowotnej sprawowanej przez pielęgniarkę lub higienistkę szkolną”. Wśród dziewięciu standardów ósmy dotyczy edukacji zdrowotnej i zapisano go w następujący sposób: „Prowadzenie edukacji zdrowotnej uczniów i ich rodziców oraz uczestnictwo w szkolnych programach profilaktyki i promocji zdrowia”.

Zgodnie z informacjami podanymi na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej edukacja zdrowotna jest elementem podstawy programowej. Nowym rozwiązaniem w systemie edukacji jest powiązanie edukacji zdrowotnej z wychowaniem fizycznym: na I etapie edukacyjnym wyodrębniono obszar „wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna”, na II, III i IV etapie edukacyjnym zapisano, że wychowanie fizyczne „pełni wiodącą rolę w edukacji zdrowotnej”, w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych wyodrębniono blok tematyczny „edukacja zdrowotna” oraz rozszerzono zakres edukacji zdrowotnej o aspekty zdrowia psychospołecznego, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności życiowych (osobistych i społecznych).

Treści z zakresu edukacji zdrowotnej zostały uwzględnione w wielu przedmiotach m.in. wychowaniu fizycznym, biologii, wychowaniu do życia w rodzinie, wiedzy o społeczeństwie, edukacji dla bezpieczeństwa, przedsiębiorczości, religii, etyce. Treści zawarte w edukacji zdrowotnej zawierają odpowiedź na aktualne trendy w zachowaniach dzieci i młodzieży, a te z kolei znajdują odzwierciedlenie w przeprowadzonych badaniach.

Stanowisko Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Sportu i Turystyki w sprawie działań podejmowanych przez szkoły w zakresie zdrowego żywienia uczniów:

Zdrowe, racjonalne żywienie jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i warunkiem prawidłowego rozwoju, dobrego samopoczucia oraz pełnej dyspozycji do uczenia się. Ważną rolę w zaspokajaniu potrzeb żywieniowych dzieci i młodzieży oraz w kształtowaniu właściwych zachowań w tym zakresie powinna odgrywać szkoła.

Dla realizacji tych zadań niezbędne jest podjęcie przez szkoły wszystkich typów działań w zakresie wspierania zdrowego żywienia uczniów.

Projekt zakłada monitorowanie i ewaluację programu. Nie podano mierników efektywności odpowiadających celom programu.

Nie przedstawiono szczegółowego kosztorysu, co przy tak dużej liczbie planowanych działań wydaje się być dużym brakiem projektu. Wskazano, że koszt jednostkowy za prowadzenie zajęć edukacyjnych dla jednego ucznia jest uzależniony od rodzaju szkoły i wynosi dla szkoły specjalnej – 7,50 zł, szkoły ponadgimnazjalnej – 1,50 zł. Nie jest jasne co oznaczają powyższe kwoty – być może jest to koszt przeprowadzenia godziny zajęć edukacyjnych.

W kosztorysie nie uwzględniono kosztu materiałów edukacyjnych.

Planowane koszty całkowite realizacji programu wynoszą 12 000 zł (2014 rok). W przypadku wzmożonego zainteresowania w latach 2015–2016 przewiduje się na ten cel 20 000 zł rocznie.

Odnosząc projekt opiniowanego programu do ogólnych kryteriów dobrze zaprojektowanego programu zdrowotnego (sformułowanych przez American Public Health Association) można stwierdzić, że:

- I. Projekt programu dotyczy wielu istotnych problemów zdrowotnych.
- II. Dostępność działań Programu dla beneficjentów – nie zaplanowano akcji informacyjnej na temat programu, jednak jego umiejscowienie (szkoła) zwiększy zgłaszalność.
- III. Skuteczność działań – w projekcie nie odniesiono się do skuteczności planowanych działań.
- IV. Nie przedstawiono szczegółowego kosztorysu, co przy tak dużej liczbie planowanych działań wydaje się być dużym brakiem projektu. Wskazano, że koszt jednostkowy za prowadzenie zajęć edukacyjnych dla jednego ucznia jest uzależniony od rodzaju szkoły i wynosi dla szkoły specjalnej – 7,50 zł, szkoły ponadgimnazjalnej – 1,50 zł. Nie jest jasne co oznaczają powyższe kwoty – być może jest to koszt przeprowadzenia godziny zajęć edukacyjnych. W kosztorysie nie uwzględniono kosztu materiałów edukacyjnych.
- V. Planowane koszty całkowite realizacji programu wynoszą 12 000 zł (2014 rok). W przypadku wzmożonego zainteresowania w latach 2015–2016 przewiduje się na ten cel 20 000 zł rocznie. Na podstawie podanych informacji nie można stwierdzić czy wykorzystanie środków będzie optymalne.
- VI. Projekt zakłada monitorowanie i ewaluację programu.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, opiniuję, jak na wstępie.

Tryb wydania opinii

Opinię wydano na podstawie art. 48 ust. 2a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2011 r., Nr 122, poz. 696 z późn. zm.), z uwzględnieniem raportu nr: AOTM-OT-441-101/2014 „Program promocji zdrowia w szkołach prowadzonych przez powiat wołomiński” realizowany przez: Powiat Wołomiński, Warszawa, lipiec 2014.